

BIBLIOTEKA

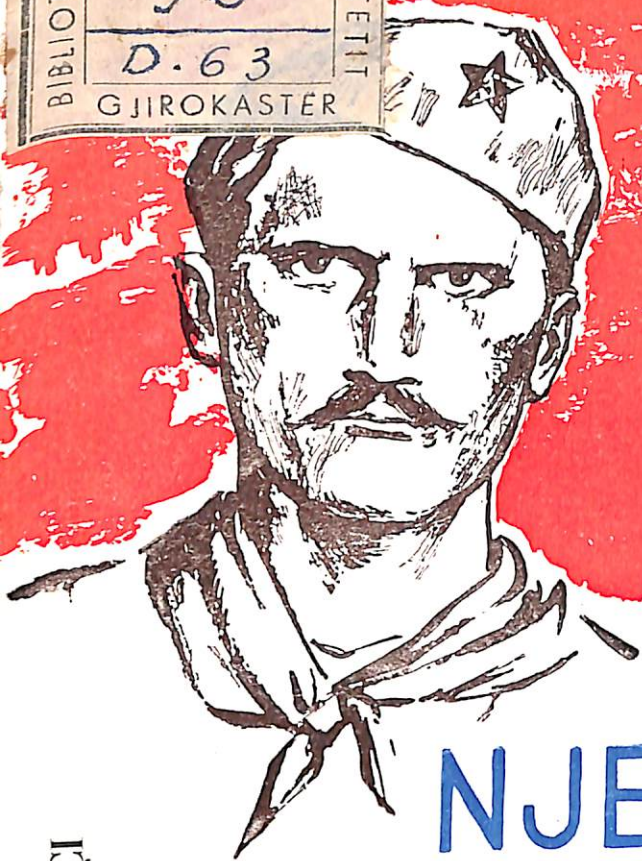
E

92

D.63

GJIROKASTER

SHTETIT

PAL DOÇI

NJE
NGA
TE TETET

92

S

D. 63

PAL DOÇI

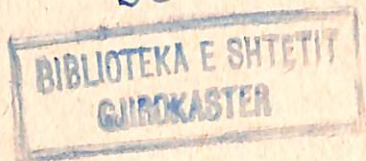
R

NJË NGA TË TETËT

*Skicë jetëshkrimi e Heroit të Popullit
dëshmorit Xheladin Beqiri (Karadaku)*

34807

~~56244~~

SHTËPIA BOTUESE «NAIM FRASHËRI»

NJË NGA TË TETËT

Dimri i ashpër po venitej. Herë-herë bënin dhe ditë të ngrohta me diell. Por në malet kreshnike të Labërisë çdo ditë e më me forcë kishte nisur të vezullonte drita e partisë. Kjo i ra në sy menjëherë Xheladinit. Puna në tokën e Kaçupajve, në Stok të Nivicës, nuk po i shkonte më për shtat. Ndonëse ishte hyzmeqar, ai e ndjente fort peshën e rëndë të jetës së katundarit në ato vite pushtimi e zie kombëtare, e ndjente se kishte të drejtë të gëzonte jetën e një labi të lirë dhe të punonte si të ishte në shtëpinë e vet. I kujtoheshin fëminia e rinia në Kosovë e në Rrafsh të Dukagjinit, ku sunduesit serbë e malazezë kishin kurdisur kundër vendësve shqiptarë gjithfarë poshtërsishë: vrasje pas shpine në pusi, përdhunime, zhdukje familjesh të tëra dhe dëbime prej trojeve të tyre amëtare shekullore. Gjatë një udhëtimit që kishte bërë, në janar të vitit 1942, deri te disa miq të vet në Fier, Durrës, Shijak e Tiranë, Xheladini kishte parë se edhe fashistët italianë po nguleshin në tokat më të mira shqiptare. Kjo ja kishte shtuar shumë urrejtjen për pushtuesin dhe e ndjente si një detyrë të dorës së parë, si nevojë jete, si shtytje të brendshme luftën kundër tij. Nga bisedat e

komunistëve me popullin Xheladini kishte kuptuar gartë se çlirimi kombëtar mund të arrihej vetëm nëpërmjet luftës së armatosur kundër pushtuesit. Këtë e kishte ngulitur thellë në zemër. «Me u ba me komunistët, s'ka rrugë tjetër», mendonte me vete Xheladini. Këtë ua thoshte haptazi disa shokëve të vet. E Xheladini ishte njeri i veprimit. Atë që synonte, përpiqej ta vinte në jetë. Kështu ju përvesh punës për të krijuar lidhjet, për të nisur rrugën e luftës. Nëpërmjet njerëzve të lëvizjes nacionalçlirimtare në fshat kërkoi të takohet me partizanët.

Në muajin mars të vitit 1942, kur pranvera ende nuk i kishte veshur me petkun e saj të gjelbër ato anë, Xheladin Beqiri, i shoqëruar nga Ago Çela, shkoi te partizanët kurveleshas, që gjendeshin në malin e Kantait, përmbi Gusmar.

Kështu shtatë burrave, shtatë luftëtarëve të parë të lirisë në këtë krahinë, ju shtua edhe një, i teti, «Karadaku». Me këtë emër e pagëzuan ata Xheladin Beqirin në kujtim të maleve kreshnike të anës verilindore të vendlindjes së tij, të heroizmit të popullit të Kosovës e të Rrafshit të Dukagjinit, që shekuj me rradhë kishte derdhur gjakun pa kursim për liri e pavarësi.

Pas disa ditësh, më 1 prill 1942, njësitë gueril me këta të tetë luftëtarë mori emrin «Çeta e parë partizane e Kurveleshit».

Xheladin Beqiri (Karadaku)

NËPËR DALLGËT E JETËS

Karadaku ishte njeri i punës, i veprimit. Ai fliste rrallë, nuk i pëlqenin llafet, e sidomos mburrjet i urrente me shpirt. Kishte trup të bëshëm, mustaqe të zeza me majë pak si të kuqerremtë, sy të kaltër të mëdhenj. Që në pamjen e parë të linte mbresën e një trimi, nga ata që, siç thotë populli, e bëjnë vdekjen si me le. Në fytyrën e tij kuqaloshë e të qeshur pasqyrohej një botë e brendshme, sa fisnike aq edhe burrërore. Ai shpesh humbiste në kujtime. Herë pas here i përfytyrohej e kaluara e tij e hidhur dhe e trishtuar. Nuk i shlyheshin nga mendja pamjet e llahtarshme që i kishte rastisur të shikonte në Kosovë e në Rrafsh të Dukagjinit. Por Karadaku ishte njeri i fortë, i ndrydhte kujtimet e hidhura përbrenda vetes, nuk donte që të keqen ta ndante me të tjerët.

* * *

Xheladini ishte djali i dytë i Haxhi Beqirit nga fshatrat e krahinës së Gjilanit. Ishte fëmijë kur shpërtheu Lufta ballkanike. I ati, për t'u shpëtuar

ndjekjeve të ushtrisë shoviniste serbe, mori malet. Një mëngjez herët, një bandë xhandarësh, të prirë nga kolonë serbë, u fut befaz në shtëpi. Xheladini po flinte i qetë, po bënte gjumin e mëngjezit. Disa zëra të huaj ja prishën gjumin. Kur hapi sytë pa se disa xhandarë i kishin drejtuar grykat e pushkëve me bajoneta të mbërthyera. Te vatra rrinte e ëma. Si të mos kishte njeri në dhomë fare, ajo po i frynte e qetë e pa u tronditur zjarrit. Disa xhandarë po kontrollonin nëpër skuta e hatulla.

— Shikoni se mos është fshehur në nevojtoje,
— urdhëroi me zë të çjerrë oficeri.

— Eh, po mund ta ketë zotnia jote zakon me u mshehun atje, po burri em nuk asht asish që mshihet. Kur i vijnë njerëz në shtëpi, në qofshin miq i pret me kafe e bukë, në qofshin anmiq i pret me pushkë qysh larg.

— Tash e fusim ne edhe burrin tand atje në birucë, si shumë e shumë të tjerë, — ju gërmush oficeri.

Ajo, si pa të keq, pa i përfillur fare kërcënimet e oficerit, nxiti zjarrin e vuri xhezven e vogël të kafesë, atë që vinte vetëm për vete.

Xhandarët kryen kontrollin e pasi nuk gjetën atë që kërkonin, për të zhdukur gjurmët e grabitjes, të plaçkave që rrëmbyen, i propozuan oficerit ta digjin shtëpinë.

— Një truall pisi më pak, — i thanë ata.

— Le t'i dalë flaka në kulm të pullazit, — urdhëroi oficeri tërë inat.

Prishën një mullar bari të thatë dhe e futën brenda. E lagën me vajguri. Punë sekondash. Flakët e përpinë shtëpinë. Gruaja me dy fëmijë, Xheladi-

nin 8 vjeç e tjetrin në djep, i hipi kaloshinit. Kali ishte egërsuar shumë, frante, përpiqte këmbët e nuk donte të ecte. Pasi i kthyen shpinën shtëpisë, së cilës tanimë i ishte shembur çatia, dolën në rrugë të madhe e po ecnin drejt perëndimit, drejt Rrafshit të Dukagjinit. Diku atje, afër Gjakovës, ajo kishte gjakun e gjininë e vet.

U vendos në Gjakovë, në lagjen Mulla Isufi. Kjo ishte një lagje periferie e banohej kryesisht nga Malësorë. Këtu kishte shtëpinë edhe Bajram Curri.

Si muhaxhir, duke mos pasur me se të jetonin, u morën me punë nga më të ndryshmet. Vëllai i madh mori zanat — gunaxhi, e shkonte andej-këndej për të qepur petka kombëtare të leshta. Vëllai i tretë ja hyri punës së vështirë e jo të vazhdueshme të druvarit. Xheladini punonte në bujqësi, si argat te familjet e pasura.

— Para se të vishen e të ngrohen, — u thoshte ai vëllezërve me shaka — njerëzit duan të hanë, duan bukë. Pra unë me bukën e të tjerëve do të mundohem të nxjerr bukën time.

Ngjarjet historike u zhvilluan me shpejtësi. Xheladini, ndonëse mjaft i ri, që ndër të parët që ju përgjegj thirrjes së Komitetit kombëtar për mbrojtjen e Kosovës e u fut pa lëkundje në radhët e një formacioni të rinisë kosovare, të cilin Komiteti e vendosi në Krumë. Aty Xheladini qëndroi më se dy vjet. Gjatë kësaj kohe ai fitoi mjaft njohuri ushtarake dhe mësoi pak shkrim e këndim. Pas dështimit të Revolucionit të Qershorit filloi ndjekja e kosovarëve partizanë të Hasan Prishtinës e të Bajram Currit. Xheladinit i propozuan bejlerët e familjes Kryeziu që të vishej xhandar. Ai nuk pra-

noi. Për t'i shpëtuar arrestimit, pas janarit të vitit 1925, duke u endur nga njera krahinë në tjetrën, punoi si argat.

Në Kosovë e në Rrafsh të Dukagjinit vërshuan me shumicë kolonët sërbo-malazez. Çështja e tokave dhe e ujit në mes të vendasve shqiptarë dhe kolonëve u acarua shumë. Në këtë kohë Xheladini ishte burrë i pjekur dhe e shihte me keqardhje këtë acarim të gjendjes. Nisi të vriste mendjen si të dilej nga kjo rrugë pa krye, po nuk i jepte dot anë. «Arbania e Vogël», e vetmja shpresë që kishte, nuk qe më. Të hidhej përtej, në Shqipërinë e pavarur, ngurronte. I kujtohej dhjetori i vitit 1924. Bandat e serbomëdhenjve e të bjellogardistëve, që i kishte dëbuar nga atdheu i vet fshesa e Revolucionit të Tetorit, kaluan kufirin e shtypën me zjarr e me hekur demokracinë në Shqipëri, sollën satrapin në Tiranë. Në mes shokësh ai shfrynte dufin e tij kundër tiranit: «Edhe Zogu si këta është, nuk e çuan kot të sundojë atje. E çfarë sundimi, se? Vrau Bajram Currin, shpërndau e shfarosi partizanët e tij, la të vdesë për një copë bukë Shote Galicën! Ja kush është Zogu. E ç'mund të presësh prej tij?»

Një ditë në pazar të Gjakovës bleu pak duhan. Ai e pinte shumë duhanin «për të mbytur vrerin me helm», — si thoshte shpesh ai. Një polic e kapi gjoja për kontrabandë dhe e çoi në polici. Atje e mbajtën disa orë në një birucë, pastaj e mori në pyetje një oficer i moshuar, barkmadh. Ishte majur duke grabitur pasuritë e shqiptarëve që shpërngulte nga trojet. Me ta parë këtë oficer, Xheladini u sëkëlldis shumë. Si të binte rrufeja, ju drodh krejt trupi, ndërsa djersë të ftohta ja mbuluan fytyrën,

mornica të forta ja përshkuan tërë shtatin. Por i mblodhi forcat. U përmbajt. E mbylli në zemër pezmin dhe qëndroi i qetë e krenar. Nuk ishte nga ata që ligshohen.

— Pse merresh me kontrabandë, or pis shif-tar? — shfryu oficeri me inat e u mat t'i binte me flakureshë. Xheladini qëndroi drejt, pa i lëvizur as qerpiku. Shikonte ashpër oficerin e kujtohej se ku e kishte parë atë fytyrë sa të egër aq edhe të shëm-tuar.

Pas shumë kacafytjesh me fjalë Xheladini pagoi njëqind dinarë gjobë, me një fjalë dha tërë pa-ratë që kishte, dhe u la i lirë.

Priti disa orë diku në një cep të lulishtes, afër sheshit kryesor, derisa oficeri doli nga zyra. Ky e përshkoi pazarin tej e mbanë se mos nuhaste kundë ndonjë send, e, duke mos pikasur gjësendi, u drej-tua për në shtëpi. Por nuk arriti dot. Këtë radhë i kishte ardhur koha të jepte llogari për ve-prat e tij mizore prej barbari e shovinisti të tërbuar. Në të hyrë të rrugës Xheladini i doli përpara.

— Ndal, — i tha, — se i kemi nja dy fjalë ba-shkë! A të kujtohet, lum gospodini, se dikur, atëhere ishte i ri, atje në fushë të Kosovës ke dhënë urdhër: Të dalë flaka në kulm të pullazit! E kujt? Shtëpisë seme! Sa kohë që s'jemi parë, por të njofta, të kuj-tova! Paskë ardhë në Gjakovë, ë?

— Ik, more pis, se po të kalb në burg, — ja priti oficeri duke ju mbajtur goja. Desh të ruante gjakftohtësinë, të përmbahej, por nuk qe e mundur. U bë dyl i verdhë në fytyrë. E pa se nuk i kishte punët mirë.